

POSTANOWIENIE Z DNIA 19 STYCZNIA 2012 R.
I KZP 20/11

Brak wypowiedzi Sądu Najwyższego w zakresie wykładni określonych przepisów w żadnym wypadku nie uprawnia do korzystania z instytucji wskazanej w art. 441 § 1 k.p.k.

Przewodniczący: sędzia SN S. Zabłocki.

Sędziowie SN: D. Świecki, W. Wróbel (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Generalnej: B. Mik.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 19 stycznia 2012 r. sprawy Mariusza J. w związku z postanowieniem Sądu Okręgowego w Ś. z dnia 25 października 2011 r., o przekazaniu, na podstawie art. 441 § 1 k.p.k., zagadnienia prawnego „o wykładnię ustawy w części dotyczącej zbiegu przepisów art. 178a § 4 k.k. i art. 244 k.k.”

po s t a n o w i ł odmówić podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Postanowienie Sądu Okręgowego w Ś. o przekazaniu zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu wydane zostało w następującej sytuacji procesowej:

W dniu 10 maja 2011 r. Prokurator Rejonowy w Ś. oskarżył Mariusza J. o to, że „w dniu 05 lutego 2011 r. na ul. R. w G., znajdując się w stanie nietrzeźwości (0,32 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu) prowadził samochód marki VW Golf (...) w ruchu lądowym, nie stosując się tym

samym do orzeczonego przez Sąd Rejonowy w J. wyrokiem z dnia 09.12.2010 r. zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 2 lat za popełniony czyn z art. 178a § 1 k.k., zaś przedmiotowego czynu dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazanym w/wym. wyrokiem, za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości”, to jest o przestępstwo określone w art. 178a § 4 k.k. i art. 244 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Wyrokiem zaocznym z dnia 2 sierpnia 2011 r., Sąd Rejonowy w Ś. uznał oskarżonego za winnego popełnienia powyższego, czynu, z tym że przyjął, iż czyn ten wyczerpuje jedynie znamiona przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k. Za przestępstwo to wymierzono Mariuszowi J. karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie zawieszono na okres 3 lat próby, oraz orzeczono, w oparciu o art. 42 § 2 k.k., zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych na taki sam okres. W motywach orzeczenia wyrażono pogląd, iż proponowana przez oskarżyciela kumulatywna kwalifikacja prawna czynu zarzuconego oskarżonemu nie znajduje uzasadnienia. Pogląd ten wsparto regułą konsumpcji (*lex consumens derogat legi consumptae*), zgodnie z którą art. 244 k.k. ulega pochłonięciu przez art. 178a § 4 k.k. – jako przepis zawierający wśród znamion ustawowych także niestosowanie się do zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, orzeczonego tytułem środka karnego.

Wyrok Sądu *a quo* zaskarżył prokurator, podnosząc zarzut obrazy prawa materialnego, a to przepisów art. 11 § 2 k.k. i art. 244 k.k. – „poprzez ich niezastosowanie i zakwalifikowanie czynu zarzuconego Mariuszowi J. jedynie z art. 178a § 4 k.k., podczas gdy czyn, którego tenże się dopuścił, właściwie opisany, wyczerpuje znamiona art. 178a § 4 k.k., jak też art. 244 k.k.". Ten punkt widzenia umotywowano faktem, iż oskarżony został uprzednio prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego” w stanie po spożyciu alkoholu” i zarazem został wobec niego zastosowany

środek kamy w postaci zakazu prowadzenia pojazdów, skutkiem czego jego zachowanie w dniu 5 lutego 2011 r. godziło w dwa dobra prawnie chronione: bezpieczeństwo w komunikacji (art. 178a § 4 k.k.) oraz wymiar sprawiedliwości (art. 244 k.k.).

Sąd Okręgowy w Ś., na rozprawie odwoławczej w dniu 25 października 2011 r., postanowił zwrócić się do Sądu Najwyższego o „wykładnię ustawy w części dotyczącej zbiegu przepisów art. 178a § 4 k.k. i art. 244 k.k.”. Nie określił przy tym w ogóle, czego miałyby dotyczyć wątpliwość interpretacyjna wymagająca zasadniczej wykładni ustawy. W uzasadnieniu swojego postanowienia Sąd Okręgowy stwierdził, że art. 178a § 4 k.k. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 178a § 1 k.k. oraz art. 244 k.k., przyjmując równocześnie, że ma w tym przypadku zastosowanie zasada „pochłaniania” i nie zachodzi kumulatywny zbieg przepisów ustawy. Sąd Okręgowy wskazał także, że nie ma wątpliwości, co do ewentualnego przyjęcia podobieństwa przestępstw określonych w art. 178a § 4 k.k. oraz 244 k.k.

W ostatnim zadaniu półstronicowego uzasadnienia wydanego postanowienia, Sąd Okręgowy w Ś. podkreślił, że decyzję o zwróceniu się do Sądu Najwyższego o dokonanie zasadniczej wykładni ustawy, podjął „zważywszy na odmienne zapatrywania co do wzajemnej relacji art. 178 § 4 k.k. i art. 244 k.k.”, nie próbując nawet wskazać, na czym owe „odmienne zapatrywania” miałyby polegać.

Prokurator Prokuratury Generalnej w piśmie z dnia 5 grudnia 2011 r. wniósł o odmowę podjęcia uchwały, wskazując, że kwestia prawna sformułowana we wstępnej części postanowienia Sądu Okręgowego w Ś., nie stanowi pytania prawnego w rozumieniu art. 441 § 1 k.p.k., a ma jedynie charakter postulatu zainteresowania Sądu Najwyższego problematyką zbiegu przepisów art. 178a § 4 k.k. i art. 244 k.k. Prokurator podkreślił, że Sąd nie wykazał istnienia jakiegokolwiek wątpliwości interpretacyjnej

związanej z brzmieniem powołanych przepisów prawa, a ponadto podjął się samodzielnej interpretacji tych przepisów w zakresie niezbędnym do rozpoznania środka odwoławczego, nie mając wątpliwości co do prawidłowości osiągniętego rezultatu wykładni. Ostatecznie Prokurator uznał, że wniosek Sądu Okręgowego w Ś. stanowi w istocie próbę obejścia zasady określonej w art. 8 § 1 k.p.k., zgodnie z którą sąd karny jest obowiązany samodzielnie rozstrzygać zagadnienia faktyczne i prawne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego w trybie art. 441 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko wówczas, gdy łącznie spełnione są następujące przesłanki:

a) w postępowaniu odwoławczym wyłoniło się „zagadnienie prawne”, czyli istotny problem interpretacyjny, a więc taki, który dotyczy przepisu lub przepisów rozbieżnie interpretowanego czy interpretowanych w praktyce sądowej lub przepisu o wadliwej redakcji albo niejasno sformułowanego, dającego możliwość różnych przeciwstawnych interpretacji;

b) zagadnienie to wymaga „zasadniczej wykładni ustawy”, czyli przeciwdziałania rozbieżnościom interpretacyjnym, już zaistniałym w orzecznictwie bądź mogącym – z uwagi np. na istotne różnice poglądów doktryny – w nim zaistnieć, które to rozbieżności są niekorzystne dla prawidłowego funkcjonowania prawa w praktyce; nie wymaga zatem zasadniczej wykładni ustawy kwestia związana z przepisem, który jasno sformułowany nie stwarza podstaw do różnych interpretacji lub przepisu, który nie powoduje szczególnych trudności przy jego wykładni albo co do którego wątpliwości interpretacyjne zostały rozstrzygnięte choćby tylko w doktrynie, ale w sposób jednoznaczny;

c) pojawiło się ono „przy rozpoznawaniu środka odwoławczego”, a więc jest powiązane z konkretną sprawą i to w taki sposób, że od

rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego zależy rozstrzygnięcie danej sprawy, gdyż Sąd Najwyższy dokonuje tu wykładni określonego przepisu lub przepisów tylko w związku ze sprawą, w której usunięcie wątpliwości prawnych pozwoli na prawidłowe jej rozstrzygnięcie, a nie pytań o charakterze abstrakcyjnym, choćby miały one istotne znaczenie dla praktyki (zob. np. T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym. Komentarz, Warszawa 2008, s. 953-955; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2007, t. I, s. 714-718; R. A. Stefański: Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych, Kraków 2001, s. 264-299).

Postanowienie Sądu Okręgowego w Ś. nie spełnia nawet w minimalnym stopniu warunków wskazanych w treści art. 441 § 1 k.p.k. Nie tylko bowiem nie formułuje żadnego konkretnego zagadnienia interpretacyjnego, ale również nie precyzuje, dlaczego rozstrzygnięcie takiego zagadnienia wymagałoby, dokonania zasadniczej wykładni ustawy. Sąd Okręgowy ograniczył się do przedstawienia własnego poglądu dotyczącego sposobu rozstrzygnięcia zbiegu pomiędzy art. 178a § 4 k.k. oraz art. 244 k.k. oraz stwierdzenia, że nie zachodzą wątpliwości co do podobieństwa tych przestępstw w rozumieniu art. 64 § 1 k.k. Całość uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w Ś. świadczy o głębokim niezrozumieniu instytucji pytań prawnych określonej w art. 441 § 1 k.p.k. Jako główny motyw wystąpienia o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego, podano w uzasadnieniu postanowienia brak stanowiska doktryny oraz orzeczeń Sądu Najwyższego w kwestii zbiegu art. 178a § 4 k.k. oraz art. 244 k.k. Sam brak wypowiedzi Sądu Najwyższego w zakresie wykładni określonych przepisów w żadnym wypadku nie uprawnia do korzystania z instytucji wskazanej w art. 441 § 1 k.p.k., bowiem to sąd orzekający w sprawie ma przede wszystkim kompetencję do samodzielnego rozstrzygnięcia zagadnień prawnych (art. 8 § 1 k.p.k.), o czym Sąd Okręgowy

w Ś. zdaje się zupełnie zapominać. Nie jest także prawdą, iżby relacja w jakiej pozostają przepisy art. 178a § 4 k.k. oraz 244 k.k. nie była przedmiotem analiz w literaturze prawa karnego (por. R. A. Stefański: Ustawowe zaostrożenie represji za przestępstwa komunikacyjne, Prok. i Pr. 2010, nr 7-8, s. 7 i in.; tegoż, Przestępstwo z art. 178a § 4, PiP 2010, nr 9, s. 60 i in.).

W tym stanie rzeczy, wobec braku jakichkolwiek przesłanek do udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie, nie jest możliwe podjęcie w tej sprawie uchwały w celu dokonania zasadniczej wykładni ustawy.